

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXIX

Records of interesting and new plants in the South Bohemian flora XXIX

Martin Lepší⁽¹⁾ • Petr Lepší⁽²⁾ • Karel Boublík⁽³⁾ (red.)

Věnováno památce Václava Chána (* 1929 – † 2009)

Abstract: The paper publishes the first records of the occurrence of a native species *Sonchus palustris* and three alien species *Eryngium giganteum*, *Inula ensifolia* and *Medicago orbicularis* in South Bohemia. New localities of rare native or rare alien taxa and threatened or otherwise important taxa of the South Bohemian flora are reported and described: *Carex otrubae*, *Cerato-phyllum submersum*, *Cynodon dactylon*, *Dipsacus laciniatus*, *Erysimum cheiri*, *Erucastrum gallicum*, *Geranium macrorrhizum*, *Hieracium bifidum*, *Lathyrus nissolia* subsp. *pubescens*, *Rubus centrobohemicus*, *Sisymbrium orientale* subsp. *orientale*, *Sorghum bicolor*, *Thelypteris palustris* and *Trifolium fragiferum*. For some of the species mentioned above, regional distribution or known localities are only updated or supplemented here. Particularly, the record of *Verbena officinalis* near the village of Ratiborova Lhota in the Chvalšinské Předšumaví phytogeographical district was found to be wrong.

Key words: Czech Republic, floristic records.

Abstrakt: V příspěvku je publikován prvotní záznam přirozeného výskytu mléče bahenního (*Sonchus palustris*) v jižní části Čech a poprvé jsou z regionu uvedeny lokality tří nepůvodních druhů: máčky obrovské (*Eryngium giganteum*), omanu mečolistého (*Inula ensifolia*) a tollice okrouhloplodé (*Medicago orbicularis*). Zveřejněny jsou nové lokality původních i nepůvodních, ohrožených nebo jinak regionálně významných taxonů: čiroku obecného (*Sorghum bicolor*), hrachoru trávolistého pýřitého (*Lathyrus nissolia* subsp. *pubescens*), hulevníku východního pravého (*Sisymbrium orientale* subsp. *orientale*), chejru vonného (*Erysimum cheiri*), jestřábníku dvouklanného (*Hieracium bifidum*), jetelu jahodnatého (*Trifolium fragiferum*), kakostu oddenkatého (*Geranium macrorrhizum*), kapradiníku bažinného (*Thelypteris palustris*), ostřice Otrubovy (*Carex otrubae*), ostružiníku středočeského (*Rubus centrobohemicus*), růžkatce bradavčitého (*Cerato-phyllum submersum*), ředkevniku galského (*Erucastrum gallicum*), trosku prstnatého (*Cynodon dactylon*) a štětky laločnaté (*Dipsacus laciniatus*). U některých těchto rostlin jsou uvedena pouze upřesnění již dříve publikovaných lokalit nebo jsou jinak doplněny informace o jejich rozšíření, výskytu nebo ohrožení v jihočeském regionu. Mimo jiné bylo zjištěno, že údaj o výskytu sporýše lékařského (*Verbena officinalis*) u Ratiborovy Lhoty ve Chvalšinském Předšumaví je mylný a vznikl chybným přepisem do databáze.

Klíčová slova: Česká republika, floristické záznamy.

¹⁾ Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, CZ – 370 51 České Budějovice, e-mail: lepsi@muzeumcb.cz

²⁾ AOPK ČR, Správa CHKO Blanský les, Vyšný 59, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: plepsi@seznam.cz

³⁾ Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, katedra ekologie, Kamýcká 129, CZ – 165 21 Praha 6 – Suchbátka, e-mail: boublik@fzp.czu.cz

Úvod

Za nejvýznamnější objev loňské botanické sezóny v jižní části Čech je možné považovat nález nového, v regionu pravděpodobně původního druhu *Sonchus palustris* u Dačic. Podobně významné je však i ověření výskytu druhu *Trifolium fragiferum* u Rovné na Strakonických vápencích, který byl doposud považován za regionálně neznámý (Lepší P. et al. 2013). Za samostatnou zmínku stojí také objasnění dlouholeté determinační záhady – adventivního výskytu populace neznámého druhu máčky nedaleko Chvalšín v Českokrumlovském Předšumaví, kterou se podařilo, díky vykvetení několika rostlin v roce 2022, přiřadit k druhu *Eryngium giganteum*. Do jihočeské květeny tak přibyl nový nepůvodní taxon a zároveň jde o teprve druhý záznam o druhotném výskytu máčky obrovské v České republice. Novými adventivními rostlinami pro jihočeský region se stávají také druhy *Inula ensifolia* a *Medicago orbicularis* objevené v Novohradském podhůří, první u obce Hůry, druhý ve Velešíně. Z kategorie regionálně kriticky ohrožených taxonů jsou níže publikovány nové lokality druhu *Carex otrubae* u Rovné a Rohozné na Strakonicku, nové naleziště druhu *Hieracium bifidum* u Červené ve Středním Povltaví a nově zjištěný výskyt *Thelypteris palustris* v přírodní rezervaci Borkovická blata na Soběslavsku. Tradičně je věnována pozornost také adventivním druhům, z nichž za zmínku stojí především *Erysimum cheiri*, *Erucastrum gallicum*, *Sisymbrium orientale* subsp. *orientale* a *Sorghum bicolor*, u nichž je shrnuto historické i současné rozšíření v jihočeském regionu. K výčtu zajímavých nálezů přispívají také dva prvotní záznamy pro fytochoriony u druhů *Ceratophyllum submersum* a *Rubus centrobohemicus* zařazených v Červené knize do jiných kategorií než C1, A1 nebo A2.

Metodika

Vymezení zájmové oblasti – „jižní část Čech“ – je převzato z Červené knihy květeny jižní části Čech (dále Červená kniha; Lepší P. et al. 2013). Nomenklatura taxonů je sjednocena podle Klíče ke květeně České republiky (Kaplan et al. 2019); pokud taxony v této práci nejsou uvedeny, jsou za jmény doplněny autorské citace. Pod názvem taxonu následuje shrnující informace o obsahu příspěvku s uvedením kategorie ohrožení rostliny podle Červené knihy a jejích případných aktualizací: C1 – kriticky ohrožené, C2 – silně ohrožené, C3 – ohrožené či zranitelné, C4 – vzácnější taxony vyžadující další pozornost, A1 – regionálně vyhynulé, A2 – regionálně neznámé, D1 – nejasné případy regionálně vyhynulých a neznámých taxonů a D2 – nedokonale známé taxony. Lokality jsou zařazeny do fytochorionů (Skalický in Hejný & Slavík 1988) a následně přiřazeny k nejbližší obci, resp. osadě. Za nejbližším sídlem je v závorce uveden kód mapovacího pole o velikosti ¼ základního pole středoevropského síťového mapování (Ehrendorfer & Hamann 1965), ve kterém lokalita leží. Souřadnice lokalit jsou uvedeny v souřadnicovém systému WGS 84 a byly odečteny z přístrojů GNSS (Global Navigation Satellite System) nebo z internetových map (Mapy.cz 2023) – označeno „www.mapy.cz“. Pokud jsou nálezy dokladovány herbářovými položkami, je na jejich uložení odkázáno mezinárodní zkratkou příslušné veřejné sbírky podle databáze Index Herbariorum (Thiers 2023); za zkratkou následuje evidenční číslo položky (pokud existuje), pod kterým je uložena v daném herbáři. Uložení položky v soukromé sbírce značí zkratka „herb.“ s uvedením příjmení vlastníka a případně čísla položky. Zkratkou „not.“ jsou předznačována pozorování, k nimž nebyla pořízena herbářová položka, heslem „foto“ je označeno pořízení fotografie rostliny. Ke zpracování některých příspěvků byla využita Chánova floristická kartotéka (Anonymus 2022) a databáze české flóry a vegetace Pladias (Chytrý et al. 2021, Pladias 2023).

Carex otrubae – ostřice Otrubova (Obr. 1)

nové lokality C1 druhu

Ostřice Otrubova byla v jižní části Čech vždy velmi vzácným taxonem (Lepší M. et al. in Lepší M. & Lepší P. 2018). Řadu let byla pokládána za neznámý druh; to se změnilo až roku 2016, kdy

byla nalezena nová lokalita u Strakoníc (Grulich & Řepka in Kaplan et al. 2017) na pozemku využívaném armádou pro cvičení vozové techniky. Místo nálezů bylo v roce 2020 rekultivací zničeno. Níže uvedené lokality doplňují znalosti o současném výskytu druhu v jižní části Čech.

35d. Březnické Podbrdsko, Osek, Rohozná (6649d): slatinná část louky jižně od rybníka Rohozná při jižním okraji osady Rohozná, 49°18'01,2"N, 13°58'09,3"E (www.mapy.cz), 440 m n. m., vzácně (leg. R. Paulič 5. 6. 2022, herb. R. Paulič). Společně tam rostly druhy *Carex disticha*, *C. flacca*, *C. panicea*, *Epilobium parviflorum*, *Juncus compressus*, *J. inflexus*, *Mentha longifolia* a *Senecio aquaticus*.

37f. Strakonické vápence, Rovná (6749b): vlhká část pastviny 100 m sv. od statku č. p. 35 záp. od obce, 49°17'15,2"N, 13°56'42,1"E (www.mapy.cz), 420 m n. m., vápenec, vzácně (leg. R. Paulič 6. 7. 2022, herb. R. Paulič). Společně tam rostly např. druhy *Centaurium pulchellum*, *Juncus compressus*, *J. inflexus*, *Mentha longifolia*, *Trifolium fragiferum* a *T. hybridum*. – Rovná (6749b): na břehu strouhy při jižním okraji NPP Rovná záp. od obce, 49°17'14,2"N, 13°56'44,7"E (www.mapy.cz), 417 m n. m., vápenec, jen 1 trs (not. R. Paulič 6. 7. 2022).

Radim Paulič

Obr. 1 – Ostrice Otrubova (*Carex otrubae*), kriticky ohrožený druh jihočeské květeny, na nové lokalitě u osady Rohozná v Březnickém Podbrdsku (foto R. Paulič 5. 6. 2022).

Fig. 1 – *Carex otrubae* is a critically endangered plant in the South Bohemian flora. It was found at a new locality near the village of Rohozná in the Březnické Podbrdsko phytogeographical district (photo by R. Paulič 5. 6. 2022).

***Ceratophyllum submersum* – růžkatec bradavčitý**

nový C3 druh pro fytochorion

Růžkatec bradavčitý má rozsáhlý areál zahrnující většinu Evropy kromě její nejsevernější části, západní a střední Asii a severní Afriku (Hultén & Fries 1986), podle dalších zdrojů i střední Afriku (POWO 2023). V Česku se vyskytuje roztroušeně ve středních a severozápadních Čechách, na jižní Moravě a na Ostravsku, jinde je vzácný (Prančl & Kaplan in Kaplan et al. 2016). V posledních letech se zřetelně šíří do nových území, což platí i pro jižní část Čech, odkud první údaje pocházejí až z roku 1976 (Protivín a Vodňany) a 1988 (Třeboňsko, rybník Nový Vdovec) a většina lokalit byla zaznamenána až po roce 2000 (Prančl & Kaplan l. c.). To může částečně souviset s větší pozorností věnovanou tomuto druhu a vodním rostlinám obecně, zároveň je ale možnou příčinou oteplování klimatu a změna obhospodařování rybníků, zejména častější vápnění, protože tento druh preferuje vápnaté vody (Prančl & Kaplan l. c.), které jsou v jihočeském regionu přirozeně vzácné. Prozatím byl růžkatec bradavčitý v jižní části Čech doložen ze Sušicko-horažďovických vápenců (Hubatka in Lustyk & Doležal 2021), z Budějovické a Třeboňské pánve; literární a vesměs starší údaje z dalších fytochorionů (Blatensko, Horažďovicko, Strakonické vápence, Písecko-hlubocký hřeben, Střední Povltaví, Českomoravská vrchovina) nelze bez herbářových dokladů akceptovat vzhledem k častým záměnám za subtilní formy běžného druhu *C. demersum* (Koutecký in Lepší P. et al. 2013, Prančl & Kaplan l. c., Pladias 2023).

V tomto příspěvku uvádíme výskyt v okrajové části Blanského lesa na kontaktu s Budějovickou pávní. Kromě této lokality existuje z Blanského lesa ještě nepublikovaný údaj z roku 2013 z malého rybníka u křižovatky silnic asi 1 km východně od Nové Vsi (Chlumský in NDOP 2023); tento výskyt by bylo vhodné ověřit a doložit herbářovou položkou.

37j. Blanský les, Vrábče, Slavče (7052c): rybníček u osady Hastrman asi 0,75 km ssz. od středu osady Slavče, 48°56'01,0"N, 14°20'27,5"E (www.mapy.cz), 485 m n. m., hojně (leg. P. Koutecký 13. 9. 2022, CB, CBFS).

Petr Koutecký

***Cynodon dactylon* – troskut prstnatý**

nová lokalita vzácného nepůvodního druhu

Troskut prstnatý je kosmopolitní druh rostoucí v teplých a mírných zónách všech světadílů. V České republice je považován za nepůvodní rostlinu (Pyšek et al. 2022). Vyskytuje se roztroušeně na jižní Moravě, do jiných oblastí naší země je ojediněle zavlečen (Kubát in Kaplan et al. 2019). V jižní části Čech byl doposud zaznamenán ve Středním Povltaví v Písku a v Budějovické pánvi v Protivíně (Soukup & Lepší M. in Chán et al. 2008). Původ výskytu na níže uvedené lokalitě v Českých Budějovicích není znám. V úvahu připadá zavlečení automobilovou dopravou, během výstavby supermarketu nebo s travním osivem.

38. Budějovická pánev, České Budějovice (7052b): městský trávník u supermarketu Lidl poblíž Mánesovy ulice asi 320 m vjv. od středu Litvínovického mostu, 48°58'04,7"N, 14°28'18,7"E (www.mapy.cz), 380 m n. m., porost asi 1 m² (leg. M. Lepší & J. Velebil 14. 8. 2021, CB 87866).

Martin Lepší

***Dipsacus laciniatus* – štetka laločnatá**

nové lokality vzácného nepůvodního druhu

Štetka laločnatá je v jižní části Čech známa teprve od roku 2008 a o jejích výskytech již bylo v tomto seriálu třikrát referováno (Havránek in Lepší M. & Lepší P. 2009, Lepší M. & Lepší P. 2010, Kotlínek & Těšitel in Lepší M. & Lepší P. 2016). Dále byl její nález ve sledovaném území publikován ve výsledcích Floristického kurzu v Jindřichově Hradci (Boublík et al. 2019). Objeveno bylo dosud celkem osm lokalit: jedna lokalita ve fytochorionu Volyňské Předšumaví, jedna v Novohradském podhůří, tři v Budějovické pánvi, dvě na Českomoravské vrchovině a jedna v Novohradských horách. Nově zaznamenaná lokalita na Českomoravské vrchovině souvisí buď s automobilovou dopravou, nebo tam byl druh zavlečen v souvislosti se stavebními pracemi v okolí naleziště. Obě

rostliny byly přes 2,5 m vysoké a měly charakteristicky peřenolaločné přízemní i lodyžní listy, naopak rostliny nalezené v Protivíně se vyznačovaly celistvými listy. Další znaky odpovídaly popisu typických rostlin, tj. koruna byla bělavá, zákrovní listy krátké a nevýrazně nahoru ohnuté a listy na okraji štetinatě brvité. Populace štetky laločnaté s celistvými listy byla již v jižních Čechách pozorována u Netolic (Lepší M. & Lepší P. 2010).

38. Budějovická pánev, Protivín (6751c): ruderalní plocha v blízkosti železnice asi 210 m jv. od budovy železniční stanice, 385 m n. m., 49°12'40,8"N, 14°12'51,3"E (www.mapy.cz), desítky rostlin (not. M. Lepší 30. 7. 2019).

67. Českomoravská vrchovina, Humpolec (6458c): svah k dálnici D1 u mostu do vsi Hněvkovice asi 700 m jv. od vrchu Havlův kopec (kóta 633 m), 585 m n. m., 49°32'00,9"N, 15°20'05,9"E (www.mapy.cz), 2 ex. (not. P. Lepší 31. 7. 2022).

Petr Lepší

Erucastrum gallicum – ředkevník galský

nové lokality vzácného nepůvodního druhu

Ředkevník galský je západoevropským druhem adventivně rozšířeným v různých částech Evropy a druhotně také v Severní Americe (Štěpánek in Hejný & Slavík 1992). V České republice je považován za zdomácnělý nepůvodní druh (Pyšek et al. 2022). Vyskytuje se podél silnic a železnic, ale také jako plevel v polích nebo na ruderalních místech v sídlech a jejich okolí. Těžištěm jeho výskytu jsou teplejší oblasti našeho státu, v mezofytiku a oreofytiku se vyskytuje vzácně a často pouze přechodně (Štěpánek l. c.). V jižní části Čech byl doposud zaznamenán v Budějovické pánvi (České Budějovice, Číčenice), Třeboňské pánvi (Dráčov, Planá nad Lužnicí, Soběslav, Třeboň, Veselí nad Lužnicí) a na Českomoravské vrchovině (Jindřichův Hradec; vše Štěpánek 1983). K těmto záznamům jsou níže uvedeny další dosud nepublikované lokality ze Sezimova Ústí, Písku a Dolního Poříčí. Výskyt v Dolním Poříčí je jediná recentně známá lokalita druhu v jižní části Čech a zároveň se jedná o ověření výskytu druhu v jihočeském regionu po 36 letech.

37e. Volyňské Předšumaví, Horní Poříčí, Dolní Poříčí (6748b): hromada písku asi 310 m jz. od kaple Nejsvětější Trojice v osadě, 49°17'04,7"N, 13°47'23,7"E (www.mapy.cz), 405 m n. m., dvě velké rostliny (leg. M. Lepší 7. 8. 2021, CB 87865).

41. Střední Povltaví, Písek (6750b): hl. nádraží, mezi kolejemi, 49°17'47,1"N, 14°08'34,9"E (www.mapy.cz), 375 m n. m. (leg. D. Blažková 17. 8. 1959, CB 131385).

42b. Tábořsko-vlašimská pahorkatina, Sezimovo Ústí (6654a): hromada země u železnice již. nádraží, 49°22'44,4"N, 14°41'50,3"E (www.mapy.cz), 415 m n. m., více rostlin (leg. J. Kaisler 3. 7. 1985, CB 29689).

Martin Lepší

Eryngium giganteum – máčka obrovská (Obr. 2)

nový nepůvodní druh pro jižní část Čech

Rod *Eryngium* patří k druhově velmi bohatým skupinám, známo je kolem 230 druhů rozšířených zejména v Jižní a Střední Americe a ve Středozeří. Řada druhů je poměrně běžně pěstována a některé z nich také zplaňují (např. *E. amethystinum*, *E. bourgatii* Gouan, *E. ×oliverianum* F. Delaroché, *E. planum*; Tomšovíc in Slavík 1997). V České republice byl mimo kulturu zaznamenán v roce 1966 druh *E. amethystinum* v Brně a v roce 1995 v městské části Praha-Zličín *E. giganteum* (Tomšovíc in Slavík 1997). Je uváděn také druh *E. maritimum* jako pozůstatek kultury z obce Chvalšiny u Českého Krumlova (Dostál 1989) a jako zavlečený z Prahy-Zličova (Kubát in Kaplan et al. 2019).

Máčka obrovská je vytrvalá, až 1,5 m vysoká bylina. Přízemní listy má celistvé, srdčité vejčité, hrubě zubaté, až 20 cm dlouhé a 15 cm široké a dlouze řapíkaté (tvarem listů se liší od *E. maritimum*, se kterou bývá zaměňována a která má přízemní listy menší, okrouhlé, dlanitoklané až dlanitodílné, ostnitě a velmi tuhé). Všechny listy a listeny na lodyze jsou ostnitě zubaté

a včetně lodyhy samotné výrazně ojíněné. Lodyha je olistěná a bohatě rozvětvená. Hlávky květů jsou oválné, až 8 cm dlouhé, podepřené mohutnými listeny. Korunní lístky jsou zelenobílé. Máčka obrovská je původní na Kavkaze, v Arménii a severním Turecku (Šiškin 1950, Davis 1972). Zaznamenána byla zplanělá v řadě zemí: Švédsku, Norsku, Německu, Švýcarsku, Dánsku (POWO 2023), Francii (MNHN & OFB 2003–2023), Rakousku (Kästner et al. 2016) a Anglii (Reid 2014).

Výskyt máčky obrovské na níže uvedené lokalitě má dlouhou botanickou historii, která je ale předávána pouze ústně a lze ji označit za botanickou legendu. Její rozuzlení přinesl až rok 2022. Počátek „příběhu“ o výskytu máčky již nelze přesně datovat, ale je možné ho klást do 50. až 70. let 20. století. Po celou dobu trvání tohoto příběhu se však jednalo pouze o údaj s výskytem neznámého druhu máčky. Důvodem byla absence kvetení, která znemožňovala přesnou determinaci. Autory prvního objevu byli patrně V. Skalický a V. Chán. Během 80. let 20. století sdělil V. Skalický tuto informaci J. Dostálovi, který ji nekriticky převzal a máčku chybně „přiradil“ k druhu *E. maritimum*. Pod tímto jménem a s textem „vysazena ve zdi ve Chvalšínách u Českého Krumlova, kde se udržuje“, je uvedena v Nové květeně ČSSR (Dostál 1989). Chybně je uveden i biotop a mylná je i lokalizace výskytu přímo do obce Chvalšiny, na což opakovaně ústně upozorňoval Václav Chán. Informaci o výskytu neurčené máčky v okolí Chvalšín vícekrát předával M. a P. Lepší, resp. zmiňoval možnost jejího nalezení, ale již neznal přesné místo nálezu a nepodařilo se mu ho znovu nalézt. Na přelomu milénia K. Boublík a J. Kolbek, spolu s kolegy z Geobotanického oddělení BÚ AV ČR, zapisovali fytoecologické snímky suchých trávníků v Předšumaví a pořídili sběr rostliny (Chvalšiny, Český Krumlov, asi 1 km vých. od obce, leg. J. Kolbek & K. Boublík 24. 6. 2003, CB 83534), na kterém jsou dva listy přízemní růžice. Herbářový doklad však zůstal bez určení. Teprve při zpracování herbářové položky do sbírek Jihočeského muzea v Českých Budějovicích v roce 2015 M. Lepší determinoval položku jako *Eryngium* cf. *giganteum*. Bez kvetoucí části rostliny nebylo možné přesné určení, jak ostatně následně potvrdil i specialista na čeled' *Apiaceae* M. Marek, kterému M. Lepší poslal fotografii herbářového dokladu k posouzení. Martin a Petr Lepší se proto v roce 2015 na lokalitu vypravili a skutečně našli porost neznámé máčky. V roce 2016 se na lokalitu vypravili podruhé, tentokrát se záměrem rostlinu vykopat a přesadit do vhodných podmínek s očekáváním vykvetení. Rostlina však nevykvetla, naopak zaschla a odumřela. V následujícím roce M. Lepší odebral další rostliny pro přesazení, avšak se shodným výsledkem (rostliny uhynuly). Nezbyvalo než lokalitu u Chvalšín pravidelně navštěvovat a doufat, že jednou máčka vykvete. Od roku 2016 lokalitu navštěvoval P. Lepší pouze s negativním zjištěním. Až v roce 2022 byly zjištěny čtyři kvetoucí rostliny a druh se tak podařilo definitivně určit.

Máčka obrovská na lokalitě u Chvalšín roste na okraji pastviny tvořené přechodem mezofilní louky a širokolístých suchých trávníků a borového lesa invadovaného akátem. V roce 2016 zde bylo zaznamenáno 77 sterilních růžic (přibližně stejné množství se tam vyskytovalo i v roce 2022). Původ rostlin lze patrně hledat v blízké obci (lokalita leží asi 500 m vzdušnou čarou od současného okraje obce), v minulosti zde mohlo dojít k vyvezení zahradního odpadu, pravděpodobná je i záměrná výsadba. To, že se v minulosti na naleziště máčky obrovské dostával zahradní odpad nebo tam byly nepůvodní druhy rostlin záměrně či nezáměrně šířeny, naznačuje také adventivní výskyt druhu *Adonis vernalis* zaznamenaný v roce 2016 (Lepší & Lepší 2017).

Vykvetením rostlin máčky obrovské u Chvalšín se podařilo ukončit nejistotu v determinaci neznámé máčky a zaznamenat další spontánní výskyt tohoto nepůvodního druhu v květeně České republiky. Díky tomuto zjištění je zapotřebí rok prvotního zplanění máčky obrovské v České republice posunout z roku 1995 do období 50.–70. let 20. století. Zároveň je možné vyškrtnout mylný údaj o pozůstatku kultury druhu *E. maritimum* u Chvalšín a nejspíš dokonce v celé České republice, neboť s velkou pravděpodobností je mylný i výše zmíněný druhý údaj o výskytu tohoto druhu v Praze-Zlíchově. Ekologické nároky *E. maritimum* jsou totiž velmi specifické (halofyt písčitého mořského pobřeží) a je na tyto podmínky striktně vázán. Často je však zaměňován právě za druh *E. giganteum*.

371. Českokrumlovské Předšumaví, Chvalšiny (7151a): okraj lesa (kóta Na vršičkách, 630 m) asi 870 m vjv. od kostela Sv. Máří Magdalény v obci, 605 m n. m., 48°51'08"N, 14°13'22"E (www.mapy.cz), 4 ex. kvetoucí a více než 50 sterilních (leg. P. Lepší 24. 8. 2022, CB).

Petr Lepší, Martin Lepší, Milan Štech, Karel Boublík & Milan Marek

Obr. 2 – Máčka obrovská (*Eryngium giganteum*) byla nalezena na okraji borového lesa u Chvalšín v Českokrumlovském Předšumaví (foto P. Lepší 24. 8. 2022).

Fig. 2 – *Eryngium giganteum* is an alien plant in the South Bohemian flora. It grows on the edge of pine forest near the village of Chvalšiny in the Českokrumlovské Předšumaví phytogeographical district (photo by P. Lepší 24. 8. 2022).

***Erysimum cheiri* – chejr vonný**

nová lokalita vzácného nepůvodního druhu

Chejr vonný patří do čeledi brukvovitých a pochází pravděpodobně z východního Středozeří. V České republice se pěstuje jako okrasná rostlina pro nápadná květenství a příležitostně zplaňuje (Dvořák in Hejný & Slavík 1992). Vzhledem k tomu, že o jeho zplaňování neexistují novější údaje, byl v posledním vydání katalogu nepůvodních druhů České republiky přerazen z kategorie zdomácnělých (naturalized) adventivních taxonů do kategorie příležitostně se vyskytujících (casual) nepůvodních taxonů (Pyšek et al. 2022). Z jižní části Čech existují o zplanění chejru vonného pouze dva údaje z Českomoravské vrchoviny. První záznam pochází z rumiště u autobusového nádraží v Pelhřimově (Čábera 1966, 1969). Tento údaj je však mylný, neboť na dokladové herbářové položce uložené v herbáři Jihočeského muzea (CB 26902) není chejr vonný, nýbrž jiný blíže

neurčený zástupce rodu trýzel. Z dalších tří herbářových dokladů uložených v muzejním herbáři (CB 26603–26605), které jsou determinované A. Čáberou jako chejra vonná, vyplývá, že pod toto jméno nálezce zahrnoval kromě chejry vonné další druh (případně druhy) z pěstovaných trýzelů. Proto nelze ani jeho druhý (zřejmě nedoložený) záznam o adventivním výskytu chejry vonné v obci Zachotín u Pelhřimova z roku 1961 (Čábera 1969) považovat za věrohodný. Na nové lokalitě v Nedabyli rostlina v minulosti zřejmě unikla z okrasné kultury, v současnosti nebyla autorem v kultivaci pozorována.

37p. Novohradské podhůří, Nedabyle (7053c): zplaněle ve spárách kamenného tarasu mezi domy asi 190 m ssz. od kapličky v centru obce, 48°55'47,4"N, 14°30'58,3"E (GNSS), 480 m n. m., asi 10 mohutných trsů v 10 m dlouhém úseku (leg. M. Lepší 22. 5. 2021, CB 88427).

Martin Lepší

***Geranium macrorrhizum* – kakost oddenkatý**

nová lokalita vzácného nepůvodního druhu

Jihoevropský druh, který je pěstován v zahradách jako okrasná trvalka a zřídka zplaňuje. Některé údaje o jeho výskytu se týkají spíše pozůstatků pěstování než zplanění na nová místa (Slavík in Slavík 1997). V jižní části Čech již bylo zplanění zaznamenáno (Lepší M. & Paulič in Lepší M. & Lepší P. 2017). Na zde uvedenou lokalitu u Sudoměře se druh dostal téměř jistě se zahradním odpadem, který je na taková místa často sypán. Na stinné a poměrně vlhké skále má ideální podmínky odpovídající stanovištím v původním areálu (Slavík s. l.), takže zde vytvořil životaschopnou populaci. **38. Budějovická pánev**, Sudoměř (6750a): mělká zastíněná rokle mezi dvěma skalami v severní části řady menších skal na pravém břehu Otavy asi 0,65 km sv. od kaple v obci, 49°15'13,1"N, 14°03'21,6"E (www.mapy.cz), 380 m n. m., asi 10 velkých vitálních trsů (not. & foto P. Koutecký 13. 9. 2022).

Petr Koutecký

***Hieracium bifidum* – jestřábník dvouklaný** (Obr. 3)

nový C1 druh pro jihočeskou část fytochorionu

Jestřábník dvouklaný roste na skalních výchozech a v přilehlých světlých lesích, často reliktního charakteru. V jižní části Čech byl poprvé objeven až v roce 2005 v údolí Vltavy u Dívčího Kamene v Českokrumlovském Předšumaví (Lepší M. & Zelený in Chán et al. 2006). Od té doby byl vzácně nalezen na dalších místech – v Horním Pootaví, Volyňském Předšumaví, na Strakonických vápencích, v Českokrumlovském Předšumaví, Novohradském podhůří, Kaňonu Malše a Budějovické pánvi (Kotlínek & Chrtek in Lepší M. et al. 2021). Ve Středním Povltaví, kam spadá níže připojená lokalita, je druh udáván vzácně (Chrtek in Slavík & Štěpánková 2004) a v jihočeské části téhož fytochorionu nebyl jeho výskyt doposud zaznamenán (Chrtek in Lepší P. et al. 2013).

41. Střední Povltaví, Jetětice, Červená (6651b): porost borovice lesní na svahu Vltavy asi 640 m ssz. od železniční stanice v osadě, 49°22'21,5"N, 14°15'51,9"E (GNSS), 355 m n. m., několik jedinců (leg. M. Lepší 19. 5. 2022, CB 89659).

Martin Lepší

***Inula ensifolia* – oman mečolistý**

nový nepůvodní druh pro jižní část Čech

Oman mečolistý je ponticko-panonský druh s těžištěm výskytu v jihovýchodní Evropě, kde vyhledává skalní stepi, skály a výslunné stráně s nezapojenou vegetací. Je to výrazně teplomilný druh, rostoucí na mělkých, vápníkem bohatých půdách typu rendzina či pararendzina. Vyskytuje se převážně na vápencích nebo vápnitých spraších, řidčeji na úživných bazických vyvěřelinách. V České republice se vyskytuje na jižní a jihovýchodní Moravě, kde dosahuje severozápadní hranice celkového rozšíření (Hrouda in Slavík & Štěpánková 2004).

Obr. 3 – Jestřábník dvouklaný (*Hieracium bifidum*) je kriticky ohroženou rostlinou jihočeské květeny. Nově byl nalezen v borovém lese v údolí Vltavy u osady Červená ve Středním Povltaví (foto D. Průša 31. 5. 2022).

Fig. 3 – *Hieracium bifidum* is a critically endangered plant in South Bohemia. It has been found at a new locality by the village of Červená in the Střední Povltaví phytogeographical district (photo by D. Průša 31. 5. 2022).

V jižní části Čech nebyl oman mečolistý doposud zaznamenán. Na níže uvedenou lokalitu byl s vysokou pravděpodobností zavlečen. Původ výskytu lze patrně hledat v pěstování v některé ze zahrad v obci, neboť tento druh bývá s oblibou pěstován jako skalnička. Zdejší výskyt bude velmi pravděpodobně pouze krátkodobý.

37p. Novohradské podhůří, Hůry (6953c): příkop vyštěrkované polní cesty 0,6 km jz. od kaple sv. Floriána ve středu obce, 49°00'10,0"N, 14°32'01,0"E (www.mapy.cz), 466 m n. m., 1 velký trs (leg. R. Paulič & M. Padrtová 8. 8. 2021, herb. R. Paulič, rev. J. Danihelka).

Radim Paulič

***Lathyrus nissolia* subsp. *pubescens* – hrachor trávolistý pýřitý**
nové lokality D2 taxonu

Celkový areál hrachoru trávolistého pýřitého se rozkládá v Evropě (kromě severní části), západní Asii a severní Africe. V České republice roste roztroušeně v termofytiku a mezofytiku, přičemž za pravděpodobně domácí rostlinu je považován na nejjižnější Moravě, zatímco názory na jeho původnost v Čechách se různí (Chrtková & Bělohlávková in Slavík 1995, Chrtěk jun. in Kaplan et al. 2019). Roste v suchých trávnících, lemech křovin a teplomilných lesů, ale také na okrajích polí, cest, úhorech, písčinách a jiných narušovaných polopřirozených i rudérálních

biotopech (Chrtková & Bělohávková l. c.). V jižní části Čech jde o nepůvodní taxon se vzácným a přechodným výskytem (Lučanová in Lepší P. et al. 2013). Doposud byl zaznamenán na Strakonických vápencích, v Kaplickém mezihoří, Budějovické a Třeboňské pánvi, Jihočeské pahorkatině a Středním Povltaví (Lučanová l. c.). Z Horažďovic ve fytogeografickém podokrese Horažďovicko a od osady Zahradka u Tábora ve Středním Povltaví existují údaje o výskytu *Lathyrus nissolia*, tedy bez rozlišení poddruhů (Mandák 1995, Prančl in Hadinec & Lustyk 2017). Níže uvádíme dvě nové lokality z Budějovické pánve, odkud byl hrachor trávolistý pýřitý doposud udáván pouze bez uvedení konkrétní lokality a dalších náleзовých údajů (Chrtková & Bělohávková l. c.).

38. Budějovická pánev, České Budějovice (7052b): Jihočeská vědecká knihovna, ulice Na Sadech 27, jako plevel v okrasném záhonu vpravo od vstupu do staré budovy, 48°58'41,1"N, 14°28'34,4"E (www.mapy.cz), 380 m n. m., 10–15 rostlin (leg. J. Jedlička 19. 6. 2020, CB 105106). – Protivín (6751c): okraj (hrana) příkopu silnice blíže železničního přejezdu asi 850 m sz. od budovy železniční stanice Protivín, 49°13'00,1"N, 14°12'08,7"E (www.mapy.cz), 380 m n. m., 1 rostlina (leg. F. Zima červen 2022, herb. F. Zima).

Jan Jedlička, František Zima & Martin Lepší

***Medicago orbicularis* – tolíce okrouhloplodá (Obr. 4)**

nový nepůvodní druh pro jižní část Čech

Tolíce okrouhloplodá je jednoletá rostlina pocházející ze Středozeemí. Vyznačuje se bezostnými, tence diskovitými lusky stočenými v 3–7 závitěch, velkými 1–2 cm v průměru, se hřbetním okrajem s tenkým širokým lemem (Kirschner & Štěpánek in Slavík 1995, Štěpánek in Kaplan et al. 2019). Doposud byla zaznamenána zplanělá pouze v Beskydském podhůří na rudišti v Třinci (Kilián & Krkavec 1962) a na Pavlovských kopcích v zámeckém trávníku v Mikulově (Knotek in Lustyk & Doležal 2022). V posledním vydání Katalogu nepůvodních druhů flóry České republiky je registrována jako dlouhodobě nezvěstná adventivní rostlina (Pyšek et al. 2022). Jako ojediněle zavlekaná je uváděna i v sousedním Bavorsku (Lippert & Meierott 2018). Níže popsaná lokalita ve Velešíně je tak teprve třetím záznamem o adventivním výskytu v České republice. Tolíce okrouhloplodá na ni byla pravděpodobně náhodně zavlečena, snad v souvislosti s turistickými aktivitami obyvatel bytového domu. Často roste např. v přímořských letoviscích Chorvatska (Nikolič 2015–2023). Její pěstování nebylo v době nálezu v okolí lokality pozorováno a vzhledem k neatraktivitě druhu ani není pravděpodobné. Díky poléhavým lodyhám byly rostliny bohatě plodné i po opakovaném kosení a sešlapu. Stanoviště bylo suché a výhřevné, s nezapojeným bylinným patrem (ruderalizovaný trávník).

37p. Novohradské podhůří, Velešín (7152d): v ulici Nad Cihelnou, rozhraní narušovaného trávníku a dlažby u bytového domu, 48°49'27,8"N, 14°27'45,3"E (www.mapy.cz), 545 m n. m., 2 ex. (leg. J. Janáková 2. 6. 2022, CB).

Jana Janáková

***Rubus centrobohemicus* – ostružiník středočeský**

nový C3 druh pro fytochorion

Ostružiník středočeský je podle současného poznání jedním ze sedmi endemických ostružiníků České republiky. Centrum jeho rozšíření leží ve Středním Povltaví a v přilehlém Podbrdsku. V jižní části Čech byl doposud zaznamenán pouze na několika místech v Břežnickém Podbrdsku, na jediném nálezisti ve fytochorionu Čertovo břemeno a na jedné lokalitě na Písecko-hlubockém hřebeni. Níže uvedená nová lokalita u Horního Poříčí představuje první záznam o jeho výskytu ve Volýnském Předšumaví a zároveň je nejjihnější lokalitou v rámci známého rozšíření druhu (Lepší M. in Lepší P. et al. 2013, Lepší M. in Lepší M. & Lepší P. 2019).

37e. Volýnské Předšumaví, Horní Poříčí (6748b): paseka v porostu borovice lesní asi 640 m jz. od kaple sv. Máří Magdalény v obci, 49°17'03,0"N, 13°46'30,3"E (GNSS), 435 m n. m., velký porost (leg. M. Lepší 6. 8. 2021, CB 87864).

Martin Lepší

Obr. 4 – Tolice okrouhloplodá (*Medicago orbicularis*), nový adventivní druh pro jižní část Čech, byla nalezena ve Velešíně v Novohradském podhůří (foto J. Janáková 2. 6. 2022).

Fig. 4 – *Medicago orbicularis*, a new alien species of the South Bohemian flora. It was found in the town of Velešín in the Novohradské podhůří phytogeographical district (photo by J. Janáková 2. 6. 2022).

***Sisymbrium orientale* subsp. *orientale* – hulevník východní pravý**

nová lokalita vzácného nepůvodního taxonu

Hulevník východní je původní ve Středozeří, Zakavkazí, Iráku, Íránu, západním Himálaji a severní Africe. Přirozený výskyt nominálního poddruhu zasahuje až do střední Evropy (Dvořák in Hejný & Slavík 1992). V České republice je hulevník východní pravý zařazen do kategorie silně ohrožených taxonů (Grulich 2012) a za původní je považován jeho výskyt na jižní a střední Moravě a na Hradisku u Štramberka (Dvořák in Hejný & Slavík 1992). Do jiných oblastí České republiky je vzácně zavlečen. Roste na okrajích cest, na vinicích, rumišťích i křovinatých a ruderalizovaných svazích (Štěpánek in Kaplan et al. 2019). Z jižní části Čech je dosud uváděn pouze ze dvou lokalit – Jindřichův Hradec a nádraží v Horažďovicích (Vaněček 1969, Slavík 1990, Dvořák in Hejný & Slavík 1992).

39. Třeboňská pánev, Stráž nad Nežárkou (6955a): okraj cesty u remízku asi 1,8 km j.–jjv. od kostela sv. Petra a Pavla, 49°03'13,7"N, 14°54'52,5"E (www.mapy.cz), 465 m n. m., několik rostlin na záp. okraji silničky v intenzivně obhospodařované polní krajině (leg. K. Boublík 17. 7. 2022, CB, rev. M. Lepší).

Karel Boublík

***Sonchus palustris* – mléč bahenní (Obr. 5)**

nový původní druh pro jižní část Čech a návrh na zařazení do kategorie C1

Mléč bahenní se přirozeně vyskytuje od severozápadní Anglie po Kavkaz a Uzbekistán, udáván je také z Pákistánu. Zavlečen byl do Severní Ameriky (Dudáš et al. 2020). Roste na zaplavovaných loukách, na březích řek a slepých ramen, v nivách vodních toků, na půdách zamokřených a živinami bohatých. U nás je znám z jižní Moravy, z niv v povodí dolní Moravy a Dyje (Křisa in Slavík &

Štěpánková 2004). Jelikož je mléč bahenní u nás vzácný a stanoviště, na kterých roste, jsou navíc ohrožována lidskými zásahy, především melioracemi a změnami vodních toků, je zařazen mezi silně ohrožené druhy květeny České republiky (Grulich 2012).

Vzhledem k tomu, že nalezená populace je poměrně vzdálená od známých lokalit na jižní Moravě, mohou vyvstávat otázky týkající se původnosti výskytu. Pro přirozený výskyt na Dačicku svědčí především typ stanoviště, které odpovídá ekologickým nárokům druhu, ale také charakter rozšíření druhu na jižní Moravě, kde druh vytváří víceméně souvislou arelu s několika izolovanými lokalitami. Jinými slovy výskyt u Dačic představuje další izolovanou lokalitu v rámci rozšíření druhu v České republice. Je možné také podotknout, že plody mléče jsou velmi dobře uzpůsobeny k přenosu větrem (nažka s chmýrem), takže šíření na větší vzdálenosti není nepravděpodobné. Nelze však vyloučit ani neúmyslné zavlečení nebo dokonce záměrné vysazení druhu, avšak tomu nic na lokalitě v době nálezu nenásvědčovalo. Na základě uvedených skutečností proto považují výskyt u Dačic za přirozený.

Lokalita je ohrožena z důvodu plánované stavby severního obchvatu Dačic, který kříží nivu Rybníčního potoka. Vzhledem k ojedinelosti výskytu a výše uvedenému ohrožení navrhuji mléč bahenní zařadit mezi kriticky ohrožené druhy jižní části Čech.

67. Českomoravská vrchovina, Dačice (6958b): niva Rybníčního potoka mezi rybníky Vondra a Rybářský rybník velký na sz. okraji města Dačice asi 1,3 km sz. od kostela sv. Vavřince, 49°05'16,8"N, 15°25'17,9"E (www.mapy.cz), 490 m n. m., dvě mikropopulace s asi 15 fertilními jedinci (not. & foto A. Čurnová 9. 8. 2022, leg. E. Ekrťová 10. 8. 2022, CB).

Alexandra Čurnová

***Sorghum bicolor* – širok obecný**

nové lokality vzácného nepůvodního druhu

Tato stará kulturní plodina původem z Afriky se u nás dříve vzácně pěstovala a ojedinelé zplaňovala (Kaplan et al. 2019). V seznamu nepůvodních druhů České republiky je proto zařazena mezi příležitostně se vyskytující neofyty (Pyšek et al. 2022). V posledních letech se pěstuje častěji jako suchu odolnější alternativa kukuřice. První záznam o jejím zplanění v jihočeském regionu pochází z Jindřichova Hradce – „Hradec: na rumišti u nového hřbitova zplaněl, 1951, 1 ex.“ (Houfek 1952). V herbáři Jihočeského muzea k tomuto nepublikovanému údaji existuje herbářový doklad s dvěma etiketami (přepis viz níže). Následujícím dokladem o druhotném výskytu druhu v jižní části Čech je herbářová položka pořízená S. Kučerou v roce 1986 v Třeboni. Na etiketě je poznamenáno, že několik rostlin se objevilo na různých místech areálu botanického ústavu, ale také u zdi hotelu Bílý Koníček v centru města. Další dva záznamy pocházejí z Českých Budějovic. Na skládce průmyslového podniku Motor Jikov na severním okraji města ho ve fytocenologickém snímku zaznamenala na konci 80. let A. Vydrová (Vydrová 1988) a recentní výskyt v jižní části města dokladoval autor tohoto příspěvku v roce 2022. Vzhledem k tomu, že pěstování široku je v současnosti na vzestupu, je pravděpodobné, že bude v jihočeském regionu zplaňovat stále častěji.

38. Budějovická pánev, České Budějovice (7052b): ve spáře mezi chodníkem a silnicí v Lidické ulici asi 200 m jjv. od kostela sv. Jana Nepomuckého, 48°57'40,1"N, 14°28'20,8"E (www.mapy.cz), 395 m n. m., 1 rostlina (leg. M. Lepší 12. 9. 2022, CB 89932).

39. Třeboňská pánev, Třeboň (6954d): Třeboň – dvůr v areálu Hydrobot. odd. BÚ ČSAV, 49°00'20,1"N, 14°46'24,3"E (www.mapy.cz), 445 m n. m., několik rostlin v různých částech areálu (leg. S. Kučera 15. 9. 1986, CB 23012). – Třeboň (6954d): na zad. frontě u zdi hotelu Bílý Koníček v jádru města, 49°00'15,5"N, 14°46'17,8"E (www.mapy.cz), 445 m n. m. (not. S. Kučera 1986, údaj pochází z textu na etiketě výše uvedeného herbářového dokladu).

67. Českomoravská vrchovina, Jindřichův Hradec (6856c): J. Hradec: rumišťe u voj. cvič., Hradec: na rumišti u nového hřbitova 1 ex. zplanělý. Pěstované jsem nikde zatím na Jhr [Jindřichohradecku] neviděl, 49°07'56,3"N, 15°01'15,3"E (www.mapy.cz), 475 m n. m. (leg. J. Houfek 16. 9. 1951, CB 11252, det. V. Jirásek).

Martin Lepší

Obr. 5 – Mléč bahenní (*Sonchus palustris*), nově nalezený původní druh na území jižní části Čech, v nivě potoka u Dačic na Českomoravské vrchovině (foto A. Čurnová 9. 8. 2022).

Fig. 5 – *Sonchus palustris*, a new native species for the South Bohemian flora, found in a brook alluvium by the town of Dačice in the Českomoravská vrchovina phytogeographical district (photo by A. Čurnová 9. 8. 2022).

***Thelypteris palustris* – kapradiník bažinný**

nová lokalita C1 druhu

Kapradiník bažinný je druhem rašelinišť, rašelinných luk a rákosin v litorálech rybníků a také mokřadních olšin a vrbin (Smejkal in Hejný & Slavík 1988, Ekrť in Lepší P. et al. 2013, Kubát & Ekrť in Kaplan et al. 2019). V jižní části Čech roste roztroušeně v Třeboňské pánvi a ojediněle také v Budějovické pánvi, Chvalšinském Předšumaví, na Českomoravské vrchovině a v Jihlavských vrších (Ekrť in Lepší P. et al. 2013, Grulich & Vydrová in Lepší M. & Lepší P. 2014). Nejznámější lokalitou druhu v severní části Třeboňské pánve je přírodní památka Nový rybník u Soběslavi, uváděná už koncem 19. století (Čelakovský 1883) a dosud představující jeho bohaté naleziště (Abazid 2001, zde též odkazy na další literaturu). Nový rybník je zároveň typovou lokalitou dnes neuznávaného taxonu *Thelypteris thelypteroides* subsp. *glabra* Holub, který na základě herbářové položky sbírané zde Čelakovským roku 1877 a uložené v herbáři Národního muzea (PR) popsal J. Holub (Holub 1972).

Jiné naleziště druhu na Soběslavsku nebylo dlouhou dobu známo, až v roce 2009 se podařilo objevit populaci na území přírodní rezervace Borkovická blata, a to ve střední z trojice ploch, kde v minulosti probíhala průmyslová těžba rašeliny (frézování). Kapradiník v jižní části této plochy tehdy rostl na ploše asi 1 m² (společně s *Juncus effusus*, *Phragmites australis*, *Cirsium palustre* a *Lycopus europaeus*) na rozhraní ostrícovo-sítinového mokřadu a náletu borovic s expandujícím

rákosem, nedaleko od jezírka vytvořeného v 90. letech 20. století v rámci ochrannářského managementu a v době nálezů již zcela zarostlého rákosem (Kučerová & Abazid 2013, Pladias 2023). Při poslední návštěvě místa v roce 2022 už zde *Thelypteris palustris* rostl roztroušeně na ploše asi 6 × 4 metry, ve zrašeliněném porostu *Carex rostrata* s expandujícím rákosem přecházejícím v rákosinu. Z dalších nápadných druhů se tu vyskytovaly *Dryopteris carthusiana*, *Lysimachia vulgaris* a náletové dřeviny *Salix aurita* a *Frangula alnus*.

V roce 2020 byly několik metrů od prvotní mikrolokality, v ostřicovém mokřadu s dominujícím druhem *Carex rostrata* a výskytem *Molinia caerulea* a *Lysimachia vulgaris* v bezprostřední blízkosti povalového chodníku naučné stezky Borkovická blata, nalezeny další dva menší porosty kapradiníku (jeden přibližně 1 m od chodníku, druhý mezi ním a největším jezírkem v uvedené ploše).

A konečně v roce 2022 byl zjištěn vůbec největší porost druhu na lokalitě, který zabírá plochu asi 10 × 5–7 metrů po obou stranách nového povalového chodníku (vybudovaného v zimě 2021/2022) v západní části zmíněné střední, v minulosti těžené plochy přírodní rezervace. Kapradiník zde tvoří kodominantu zrašelinělého a místy zavodněného porostu *Carex rostrata*, na západní straně povalového chodníku s hustě expandujícím rákosem (porost přibližně 3 × 7 metrů), pod chodníkem a na jeho východní straně bez rákosu (porost asi 7 × 5 metrů).

Vzhledem k intenzivnímu průzkumu lokality autorem v letech 2000–2013 lze v podstatě vyloučit, že by zde dva naposledy uvedené porosty byly už v tehdejší době. Kapradiník se tedy na lokalitě zřejmě začíná šířit a bude zajímavé sledovat případný postup tohoto šíření. Ve všech zaznamenaných případech jde o výskyt na sekundárních stanovištích po těžbě rašeliny, z prostoru rašeliníště Borkovická blata k druhu navíc neexistují ani žádné historické údaje, a tak se lze domnívat, že se *Thelypteris palustris* na místo rozšířil až v nedávné době, snad právě z výše zmíněné bohaté populace na Novém rybníce u Soběslavi.

39. Třeboňská pánev, Borkovice (6753d): PR Borkovická blata, střední z trojice v minulosti strojevo těžných ploch 3,5 km ssz. od středu obce Borkovice a 2,7 km ssv. od středu obce Mažice, 420 m n. m., (1) okraj ostřicovo-sítinového mokřadu s expandujícím rákosem, 49°14'08,8"N, 14°37'28,2"E (www.mapy.cz), roztroušeně na ploše asi 1 m² (leg. D. Abazid 14. 8. 2009, SOB), roztroušeně na ploše asi 6 × 4 metry (not. D. Abazid 9. 10. 2022); (2) ostřicový mokřad vedle povalového chodníku naučné stezky, 49°14'08,1"N, 14°37'25,3"E (GNSS), 2 menší porosty (leg. D. Abazid 29. 8. 2020, SOB); (3) ostřicový mokřad (zčásti s expandujícím rákosem), jímž prochází povalový chodník naučné stezky, 49°14'11,5"N, 14°37'19,9"E (GNSS), hojně na ploše asi 10 × 5–7 metrů (leg. D. Abazid 9. 10. 2022, SOB).

Daniel Abazid

***Trifolium fragiferum* – jetel jahodnatý (Obr. 6)**

ověření lokality A2 druhu, přeřazení do kategorie C1

Jetel jahodnatý se vyskytuje v Evropě, odtud zasahuje do Asie s ostrůvkovitým výskytem až po Bajkal, izolovaně roste na Arabském poloostrově a v Etiopii, na Madeiře a na Kanárských ostrovech. *Trifolium fragiferum* je druh střídavě vlhkých až podmačených pastvin, okrajů cest a návší s nezapojeným porostem, často na alkalických nebo zasolených půdách. V České republice roste především v termofytiku severních Čech a v sousedních územích mezofytika, dále na jižní a východní Moravě. Ojediněle byl zaznamenán na severní Moravě a ve Slezsku a v západních Čechách (Kubát in Slavík 1995, Pladias 2023).

V jižní části Čech býval jetel jahodnatý vždy velmi vzácný. Rostl roztroušeně především na pastvinách a slatinných loukách v oblasti Strakonických vápenců, kde byl zaznamenán J. Holubem a J. Moravcem mezi lety 1943–1957 u obcí Rovná, Domanice, Krty a Dražejov (Moravec 1958). Poslední údaj z této oblasti je od obce Rovná, kde byl druh pozorován naposledy v roce 1964 (Rivola in Pladias 2023). V roce 1973 byl jetel jahodnatý nalezen R. Slabou na břehu Podkostelního rybníka u Putimí v Budějovické pánvi (Chán 1999), což byl poslední zaznamenaný výskyt v celé jižní části Čech. Z tohoto důvodu byl několik desítek let považován za nevěstný druh jihočeské

květeny (Chán et al. in Lepší P. et al. 2013). Současný management na níže uvedené lokalitě (pastvina s hovězím dobyt看) je pro zachování druhu vyhovující.

37f. Strakonické vápence, Rovná (6749b): vlhká část pastviny 100 m sv. od statku č. p. 35 záp. od obce, 49°17'15,2"N, 13°56'42,1"E (www.mapy.cz), 420 m n. m., vápenec, hojně (leg. R. Paulič 30. 6. 2022, herb. R. Paulič). Společně tam rostly druhy *Carex otrubae*, *Centaureum pulchellum*, *Juncus compressus*, *J. inflexus*, *Mentha longifolia*, *Trifolium hybridum* ad.

Radim Paulič

Obr. 6 – Jetel jahodnatý (*Trifolium fragiferum*), znovuobjevený druh jihočeské květeny, na lokalitě u obce Rovná na Strakonických vápencích (foto R. Paulič 6. 7. 2022).

Fig. 6 – *Trifolium fragiferum*, a species missing from the South Bohemian flora, was newly found near the village of Rovná in the Strakonické vápence phytogeographical district (photo by R. Paulič 6. 7. 2022).

***Verbena officinalis* – sporýš lékařský**

oprava Červené knihy

V Červené knize je uveden výskyt sporýše lékařského od osady Ratiborova Lhota ve fytochorionu Chvalšinské Předšumaví z roku 2005 (Lepší M. in Lepší P. et al. 2013). Údaj pochází z České národní fytoecnologické databáze a byl převzat i do databáze Pladias (Pladias 2023). Biotopem druhu, uvedeným v originálním zdroji, je prameniště olšina asociace *Carici remotae-Fraxinetum*, ve kterém sporýš lékařský přirozeně neroste. To bylo důvodem k prověření údaje; pochybnost se ukázala namísto, když bylo zjištěno, že měla být zapsána *Veronica officinalis*. V databázích je toto

poměrně častá chyba, oba druhy mají shodnou zkratku „Ver off“ (K. Šumberová in verb. 2022). Z fytochorionu Chvalšinské Předšumaví je sporýš nicméně znám z jiných lokalit – Třešňový Újezd, Smědeček (Kolář et al. 2004) a Dolní Chrášťany (Jenčová 2011).

Petr Lepší & Jan Douša

Poděkování

Děkujeme Jiřímu Danihelkovi za revizi omanu mečolistého a Davidu Průšovi za pořízení fotografie jestřábníku dvouklaného. Děkujeme také Kateřině Šumberové za konzultaci chyb v databázích.

Literatura

- Abazid D. (2001): Botanický inventarizační průzkum PP Nový rybník u Soběslavi. – Ms., 60 p., 3 map., 1 photo [Depon. in: AOPK ČR, středisko Jižní Čechy, České Budějovice, Krajský úřad Jihočeského kraje, České Budějovice a Blatské muzeum v Soběslavi a Veselí nad Lužnicí, Soběslav.]
- Anonymus (2022): Chánova floristická kartotéka. – Ms., nestr. [Depon. in: Knihovna Jihočeské pobočky České botanické společnosti, České Budějovice.]
- Boublík K., Lepší P., Štech M., Prančl J., Koutecký P., Štěpánek J., Vymyslický T., Grulich V., Štefánek M., Lepší M., Lippel L., Kotlínek M., Prach K., Lustyk P., Chrtěk J., Hrouda L., Urfus T., Paulič R., Douša J., Velebil J. & Hliseníkovský D. (2019): Výsledky floristického kurzu České botanické společnosti v Jindřichově Hradci (2.–7. července 2017). – Zprávy Čes. Bot. Společ. 54: 243–345.
- Čábera A. (1966): Čtvrtý příspěvek ke květeně Humpolecka. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 1: 41–44.
- Čábera A. (1969): Fytogeografická studie květeny Pelhřimovska a přilehlé části posázavského údolí při jeho severovýchodní hranici. – Ms., 691 p. [Depon. in: Knihovna Jihočeského muzea v Čes. Budějovicích, České Budějovice, I125026.]
- Čelakovský L. (1883): Prodrómus květeny české. IV. – Arch. Přírod. Výzk. Čech, sect. 3a, fasc. 4: 677–944.
- Davis P. H. (ed.) (1972): Flora of Turkey 4. – Edinburgh, 658 p.
- Dostál J. (1989): Nová květena ČSSR. 1, 2. – Academia, Praha, 1548 p.
- Dudáš M., Eliáš P. jun., Letz D. R., Bártová Z. & Kolarčík V. (2020): Distribution and chromosome number of *Sonchus palustris* in Slovakia. – Acta Botanica Hungarica 62: 7–21.
- Ehrendorfer F. & Hamann U. (1965): Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – Ber. Deutsch. Bot. Ges. 78: 35–50.
- Grulich V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia 84: 631–645.
- Hadinec J. & Lustyk P. (eds) (2017): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XV. – Zprávy Čes. Bot. Společ. 52: 37–133.
- Hejný S. & Slavík B. (eds) (1988): Květena České socialistické republiky 1. – Academia, Praha, 557 p.
- Hejný S. & Slavík B. (eds) (1992): Květena České republiky 3. – Academia, Praha, 542 p.
- Holub J. (1972): On the taxonomy and nomenclature of the European Marsh Fern. – Taxon 21: 331–332.
- Houfek J. (1952): Studie o květeně Jindřichohradecka se zvláštním zřetelem k Třeboňské pánvi a přilehlým územím (příspěvek k fytogeografii jižních Čech). – Ms., 398 p. [Disertační práce; depon. in: Knihovna katedry botaniky, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha.]
- Hultén E. & Fries M. (1986): Atlas of North European vascular plants north of the Tropic of Cancer. Vols 1–3. – Koeltz Scientific Books, Königstein, 1172 p.
- Chán V. (ed.) (1999): Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech. – Příroda, Praha, 16: 1–284.
- Chán V., Lepší M. & Lepší P. (red.) (2006): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XII. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 46: 125–136.
- Chán V., Lepší M. & Lepší P. (red.) (2008): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XIV. – Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 48: 89–107.
- Chytrý M., Danihelka J., Kaplan Z., Wild J., Holubová D., Novotný P., Řezníčková M., Rohn M., Dřevojan P., Grulich V., Klimešová J., Lepší J., Lososová Z., Pergl J., Sádlo J., Šmarda P., Štěpánková P., Tichý L., Axmanová I., Bartušková A., Blažek P., Chrtěk J. Jr., Fischer F. M., Guo W.-Y., Herben T., Janovský

- Z., Konečná M., Kühn I., Moravcová L., Petřík P., Pierce S., Prach K., Prokešová H., Štech M., Těšitel J., Těšitelová T., Večeřa M., Zelený D. & Pyšek P. (2021): Pladias Database of the Czech Flora and Vegetation. – *Preslia* 93: 1–87.
- Jenčová D. (2011): Synantropní květena vesnic na gradientu nadmořské výšky v jižní části Čech. – Ms., 41 p. [Diplomová práce, depon. in: Akademická knihovna, Jihočeská univerzita, České Budějovice.]
- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. (eds) (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha, 1168 p.
- Kaplan Z., Danihelka J., Koutecký P., Šumberová K., Ekrť L., Grulich V., Řepka R., Hroudová Z., Štěpánková J., Dvořák V., Dančák M., Dřevojan P. & Wild J. (2017): Distributions of vascular plants in the Czech Republic. Part 4. – *Preslia* 89: 115–201.
- Kaplan Z., Danihelka J., Lepší M., Lepší P., Ekrť L., Chrtek J. Jr., Kocián J., Prančl J., Kobrlová L., Hroneš M. & Šulc V. (2016): Distributions of vascular plants in the Czech Republic. Part 3. – *Preslia* 88: 459–544.
- Kästner A., Karrer G. & Fischer M. A. (2016): Porträts ausgewählter österreichischer Gefäßpflanzenarten (V): (42) bis (63). – *Neilreichia* 8: 127–180.
- Kilián Z. & Krkavec F. (1962): Druhý příspěvek k poznání květeny rudišť na Ostravsku. – *Přírod. Čas. Slez.* 23: 45–50.
- Kolář F., Kubešová M., Těšitel J. & Koutecký P. (2004): Květena vesnic v CHKO Blanský les. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.* 42: 89–104.
- Kučerová A. & Abazid D. (2013): Závěrečná zpráva o výsledcích botanického inventarizačního průzkumu EVL Borkovická blata. – Ms., 143 p., 2 tab., 4 map. [Depon. in: Krajský úřad Jihočeského kraje, České Budějovice a Blatské muzeum v Soběslavi a Veselí nad Lužnicí, Soběslav.]
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2009): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XV. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 49: 59–75.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2010): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XVI. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 50: 75–96.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2014): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XX. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 54: 101–121.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2016): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXII. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 56: 5–35.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2017): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXIII. – *Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 57: 5–33.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2018): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXIV. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 58: 5–26.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2019): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXV. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 59: 5–43.
- Lepší M., Lepší P. & Boublík K. (red.) (2021): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XXVII. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 61: 5–32.
- Lepší P., Lepší M., Boublík K., Štech M. & Hans V. (eds) (2013): Červená kniha květeny jižní části Čech. – *Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích*, 503 p.
- Lippert W. & Meierott L. (2018): Kommentierte Artenliste der Farn- und Blütenpflanzen Bayerns. Vorarbeiten zu einer neuen Flora von Bayern. Online-Version Dezember 2018. – Bayerische Botanische Gesellschaft. URL: https://species-id.net/o/media/f/f1/Lippert_Meierott_Bayernliste-2018.pdf (přístup 4. 2. 2023).
- Lustyk P. & Doležal J. (eds) (2021): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XIX. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.* 56: 31–176.
- Lustyk P. & Doležal J. (eds) (2022): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. XX. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.* 57: 41–171.
- Mandák B. (1995): Příspěvek k flóře Horažďovic. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.* 30: 127–134.
- Mapy.cz (2023): Mapy.cz. – Seznam.cz, a. s. URL: <https://www.mapy.cz> (přístup leden–únor 2023).
- MNHN & OFB (ed.) (2003–2023): Sheet of *Eryngium giganteum* M. Bieb., 1808. – Inventaire national du patrimoine naturel. URL: https://inpn.mnhn.fr/espece/cd_nom/97142 (přístup únor 2023).

- Moravec J. (1958): Poznámky k regionálně fytogeografickému hodnocení území vápenců u Strakonice. – *Preslia* 30: 1–18.
- NDOP (2023): Nálezořá databáze ochrany přírody. – On-line databáze, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. URL: <https://portal.nature.cz/nd/> (přístup: leden 2023).
- Nikolić T. (ed.) (2015–2023): Flora Croatica baza podataka. – Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu. URL: <http://hirc.botanic.hr/fcd> (přístup 4. 2. 2023).
- Pladias (2023): Pladias – databáze české flóry a vegetace. – Pladias Centrum of Excellence. URL: <https://pladias.org> (přístup leden 2023).
- POWO (2023): Plants of the World Online. – Board of Trustees of the Royal Botanic Gardens, Kew. URL: <https://powo.science.kew.org/> (přístup leden 2023).
- Pyšek P., Sádlo J., Chrtěk J. Jr., Chytrý M., Kaplan Z., Pergl J., Pokorná A., Axmanová I., Čuda J., Doležal J., Dřevojan P., Hejda M., Kočár P., Kortz A., Lososová Z., Lustyk P., Skálová H., Štajerová K., Večeřa M., Vítková M., Wild J. & Danihelka J. (2022): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts. – *Preslia* 94: 447–577.
- Reid B. (2014): The Flora of Worcestershire – Notes and Additions. – *Worcestershire Record* 37: 48–50.
- Slavík B. (1990): Fytokartografické syntézy ČR. Vol. 2. – Botanický ústav ČSAV ČR, Průhonice, 179 p.
- Slavík B. (ed.) (1995): Květena České republiky. 4. – Academia, Praha, 529 p.
- Slavík B. (ed.) (1997): Květena České republiky. 5. – Academia, Praha, 568 p.
- Slavík B. & Štěpánková J. (eds) (2004): Květena České republiky. 7. – Academia, Praha, 767 p.
- Šiškin B. K. (ed.) (1950): Flora SSSR XVI. Umbelliflorae. – Moskva, Leningrad, 478 p.
- Štěpánek J. (1983): *Erucastrum gallicum* a *E. nasturtiifolium* v českých zemích. – *Zprávy Čs. Bot. Společ.* 18: 27–42.
- Thiers B. M. (2023): Index Herbariorum. – New York Botanical Garden. URL: <http://sweetgum.nybg.org/science/ih/> (přístup leden 2023).
- Vaněček J. (1969): Květena Horažďovicka. – KSSPPOP, Plzeň, 272 p.
- Vydrová A. (1988): Významné nálezy ruderalních rostlin v Českých Budějovicích. – *Sbor. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy* 28: 83–90.

Adresy autorů dílčích komentářů:

- Daniel Abazid, Blatské muzeum v Soběslavi a Veselí nad Lužnicí (pobočka Husitského muzea v Táboře), Petra Voka 152, CZ – 392 01 Soběslav, e-mail: abazid@husitskemuzeum.cz
- Alexandra Čurnová, Vrbová 14, CZ – 373 16 Dobrá Voda u Českých Budějovic, e-mail: curnova@eiaservis.cz
- Jan Douda, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, Katedra ekologie, Kamýcká 129, CZ – 165 21 Praha 6 – Suchbátka, e-mail: douda@fzp.czu.cz
- Jana Janáková, AOPK ČR, RP Jižní Čechy, Nám. Přemysla Otakara II. 34, CZ – 370 01 České Budějovice, e-mail: jana.janakova@seznam.cz
- Jan Jedlička, Nová Ves 139, CZ – 373 15 Nová Ves, e-mail: jedlicka.zahradnik@seznam.cz
- Petr Koutecký, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, katedra botaniky, Branišovská 1760, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: kouta@prf.jcu.cz
- Milan Marek, Kardašovská 625, CZ – 198 00 Praha 14, e-mail: umbella@seznam.cz
- Radim Paulič, Městský úřad Strakonice, odbor životního prostředí, Velké náměstí 2, CZ – 386 01 Strakonice, e-mail: radim.paulic@seznam.cz
- Milan Stech, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, katedra botaniky, Branišovská 1760, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: milan.stech@prf.jcu.cz
- František Zima, Větrná 11, CZ – 130 00 Praha 3, e-mail: asio-otus@seznam.cz

Došlo: 20. 3. 2023

Přijato: 18. 7. 2023